

SÁNDOR ZOLTÁN

Apátlanok

Az újságból értesültem az esetről.

Akkor már néhány éve a hegyvidéki víkendházamban éltem. Nem sokkal nyugdíjba vonulásom és feleségem halála után döntöttem úgy, hogy végleg elköltözöm a városból.

Túlságosan zajossá és kaotikussá vált a számomra.

Már jóval korábban.

Nem tudnám megmondani, hogyan kezdődik. Ez benne a legizgalmasabb. Vagy legmeghökkenőbb. Nézőpont kérdése. Egyszer csak valami elpattan az emberben. Elveszíti a lelkesedését, befelé fordul, s többé már nem hozzák izgalomba azok a dolgok, amelyek előtte igen. A világ egy óriási színpaddá változik, amelyen megmosolyogni való bábok kergetik az illúziókat.

Bevallom, titokban mindig is arról ábrándoztam, hogy egyszer kivonulok a civilizációból.

A lányoméék havonta egyszer-kétszer felkocsikáznak hozzám, és ellátnak mindennel, amire szükségem lehet. Ilyenkor a két látogatás közt megjelent újságokat is elhozzák. Engem nem zavar, hogy a tartalmuk, zurnalisztikai szöveggel élve: kissé avított, nem futok versenyt az idővel, és már nem sietek sehová.

•

Becsaptam magam után a kocsiajtót, és szóltam a kollégának, hogy indulhantunk.

Nem sokkal azelőtt csöppentem a szerkesztőségbe, sajtófotózással korábban sohasem foglalkoztam, máris mindenféle terepi munkát rám bízta. Az öreg Bajorral néhány év alatt keresztül-kasul kocsikáztuk szűkebb páttriánkat, olyan falvakban is megfordultunk, amelyek mára teljesen elnéptelenedtek, vagy már nem is léteznek! Nemritkán letértünk a köves útról, és az országút porában felkerestük valamelyik eldugott tanyát. Falverővel, kútásóval, sátorosmesterrel, kubikkal, zsákolóval és megannyi érdekes alakkal találkoztunk bolyongásaink során.

Egy férfit kerestünk éppen, aki az öreg értesülései szerint mindennap végigüldögéli a délutánt a temetőben egy maga által tákolta padon. Így készül a halálra, mondta egy fejkendőseni, amikor a faluba érve útbaigazítást kértünk tőle a temetőhöz, és keresztet vetett. A helyi kocsmában iddógálóktól megtudtuk, hogy édesanyja halála óta az illető egyedül él, de abban már nem volt egyetértés a jelenlévők között, hogy a városban volt-e felesége is, akivel tanulmányai során ismerkedett meg, vagy sem. Egyesek szerint ez a feleségéhistória csupán mendemonda, amelyet az édesanyja terjesztett a faluban, mert szégyellte, hogy a fia nőtlen, mások szerint pedig színtiszta igazság, csak idővel furcsa viselkedése és különös szokásai miatt szétmaradt a feleségétől, azért költözött haza. Egy micisapkás koma egyenesen azt állította, hogy a vá-

rosban gyereke is született az alaknak, az ismerőse mesélte neki, a kisleány azonban valami furcsa betegségben elhunyt, és a tragédia következtében a házastársak eltávolodtak egymástól, a férfi valójában ezért tért vissza a faluba, különben miért tette volna, néphős gyerekeként nagy karrier állt előtte a városban, a többiek azonban kacagva lehurrogták az illetőt, hogy ne fantáziáljon, éppen nem verset ír botvéggel a porba.

Tisztában vagyok azzal, hogy a faluban sokan azt gondolják rólam, megőrültem, mondta közömbösen a férfi, amikor szóba elegyedtünk vele a temetőben. Nem volt nehéz megtalálni, már a bejárati kapuból feltűnt fura megjelelése. Sovány, nyúlánk teremtés volt, fekete kalappal a kobakján. Az öreg Bajor letelepedett mellé a padra, és diszkréten, mintha csak az időjárásról csevegének, faggatni kezdte. Bevallom, néha az én fejemben is megfordul ennek a lehetősége, de akkor mindig felöltik bennem a gondolat, hogy ha valóban bekattantam volna, akkor nem jutna ilyesmi eszembe, ha pedig már eszembe jutott, az azt jelenti, hogy mégsem zavarodtam meg. Végül is nem tudhatom! Tragédia, balszerencse, betegség már érte a családot, de olyan még nem történt, hogy valaki megháborodott volna. Egyáltalán hogyan keletkezik a megbolondulás?

Csendben kattogtattam a fényképezőgépet, megpróbáltam minél több szögből elkapni a férfi arcélét. Rejlett a tekintetében valami eredendő szomorúság. Azt is tudom, hogy sokak szerint a halál megszólításáért járok ki ide mindennap, de azt egyszerűbben is megoldhatnám, nem? Úgy tartják, a halál pillanatának közeledtével az ember mindig az anyját szólítja, én pedig, lám, bár édesanyám sírja előtt ülök, állandóan az apámmal pörölök, apámmal, akit még csak meg sem ismertem. Erre a zsebéből egy meggyűrdött fekete-fehér fényképet húzott elő. Hozzá beszélek folyamatosan, mutatott a fotón látható csupasz állú fiatalemberre. Elesett a háborúban, mielőtt még megszülettem volna. Alighogy betöltötte a húszat. Nem kell hősködni, játszani a bátor partizánt, az megdöbbenés és felelőtlen cselekedet, gondolj megszületendő gyermekedre! Ilyeneket mondok neki, mintha csak a saját gyerekeimhez beszélnék, elvégre megtehetem, kétszer annyi éves vagyok, mint amennyi ő volt, amikor eltávozott.

A szerepek, fura módon, felcserélődtek.

•

Vakítóan sütött a nap, szabályos glóriát festett a fiatalasszony feje fölé. A gyerekek a karjában a templom előtti járdán üldögélve úgy festett, mint egy madonna. Magukra hagyva a két férfit a temetőben, visszasétáltam a falu központjába felvételeket készíteni. Megpillantva a különös hölgyet, néhány fémpénzt szórtam az előtte lévő edénybe. Megköszönte, és annyit mondott, hogy ha adok neki még egy-két vasat, akkor szívesen megoszt velem egy történetet. Történeteket mesélek, mondta bizalmasan, igaz történeteket. Előkotortam a pénztárcámból az összes aprót, és beleszórtam az edénybe. Lenyomtam a felvételezés gombot a magnón. Általában nálam volt, mivel az öreg sohasem használta. Többnyire egy kis notesszal járt, és abba jegyezte fel, amit fontosnak vélt, de gyakran megesett, hogy egyetlen adatot sem rögzített. Azt mondta, nem akarja, hogy az emlékezetében megőrződött szavak varázsát tönkre tegye egy masina. Irtó bogaras volt! Riportjait kivétel nélkül szépirodalmi alkotásokra jellemző szabadsággal írta meg.

Akadtak is ebből néha bonyodalmai, a riportalanyok tiltakozó levelekben követelték a helyesbítést.

Egymáshoz simulva felülünk szilaj pejkömmra, és griffmadárként felszállunk a magasba! Hetedhét országon át repülünk majd a felhők között, megcsodáljuk az alattunk elnyújtózó világot, esténként pedig csillagporban fűrösztjük meg egymást. Kezdetben ilyeneket duruzsolt a fülembé naphosszat, meg éjszaka is, amikor már megengedtem neki, kezdte történetét a helyi madonna, akit néhány bankóért le is fényképezhettem. Mindez addig tartott, amíg be nem fészkelte magát az otthonomba. Ameddig a falu valamelyik eldugott zugában vagy a szabad ég alatt hált, a holdat is képes volt lebeszélni az égről, de amint megvetette magát a megboldogult anyámtól örökölt paplan alatt, hirtelen kifogyott a szép szavakból.

Tavaszi volt, napszámba jártam, hívtam őt is, de azt mondta, inkább szét-néz, van-e helyben vagy valahol a közelben olyan munkalehetőség, ahol meg tudja mutatni, micsoda előadó, azzal többet lehet keresni. Ráhagytam, bár tudtam, hogy csupán a kocsmákat járja, és ha szaval vagy énekel is, legfeljebb garatra öntő kubikosoknak teszi azt kártyázás közben, amiből a napi betevőjét reméli. Amikor szóvá tettem neki, hogy egy napszámból nehezen fogunk kijönni, és jó lenne, ha ő is csatlakozna a bandához, sértődötten letorkolt, hogy mit képelek én, kicsoda ő, hogy naphosszat görnyedezzen a szántóföldön, és mivel csak nem hagytam rá, elcsattant az első pofon.

Tudom, most arra gondol, miért nem tettem ki azonnal a szűrét, amire nagyon egyszerű a válasz: a kicsi már úton volt. Azt reméltem, hogy ha majd meglátja csemetéjét, meglágyul a szíve, és felhagy a kicsapongó életmóddal, de a baba világrajövele mit sem változtatott a helyzeten, sőt, még jobban megnehezítette, mert állandóan azt vágta a fejemhez, hogy szándékosan ríkatom a kölköt, hogy ő ne tudjon pihenni. A telet még velünk töltötte, de amint kiözdelllett a rét és madárzajos lett a határ, nyoma veszett. Még egy pillantást sem vetett közös gyerekünkre, azt sem mondta, hogy befellegzett. Biztosan felült sokat emlegetett pejkJára, és elviharzott!

Ismét napszámba járok. A kicsit is viszem, lefektetem a róna szélére, oly mindegy, hogy ott fekszik, vagy a szobában. Tán jobb is így, legalább teleszívja magát friss levegővel. Ha bömbölni kezd, akkor elringatom vagy megszoptom, ezért a gazdám csak a napszám felét fizeti ki, azt mondja, hogy a fattyam – így hívja – feltart, hiába próbáltam már neki többször is megmagyarázni, hogy attól én még ugyanúgy elvégzem a munkát, mint a többiek, annyit mondott, ha nem tetszik, felőle nyugodtan elmehetek. Néhány idős asszony azt javasolta, adjak a gyerekeknek egy kevés pálinkát, attól végig aludni fog, de félek, nehogy kárt tegyen benne. Édesanyámtól tudom, hogy annak idején egyesek pálinkával még csecsemőkorukban elhülyítették gyerekeiket, hogy később több segílyt kapjanak utána.

•

Az elkényeztetett fruska ügyetlenségében elütött egy pszichiátriáról szalasztott félkegyelműt, majd lelkiismeret-furdalásában gyereket szült neki! Ezt mondta az apám, amikor értesítettük, hogy nagyapa lett, mesélte a feketebe öltözött asszony. Gyászjelentést jött leadni a hirdetőoszta lyon az édesapja halála miatt. Nem hitte volna, hogy ilyen rosszul fogja érezni magát, hiszen édesapja még kislány korában elhagyta őt és az anyukáját. Egy ideig

még tessék-lássék módon tartották a kapcsolatot, de férjhezmenetele óta nem találkoztak. Az öreg az esküvőre sem jött el, és a babát sem nézte meg. Beszélni sem beszéltek. Hallotta ugyan, hogy beteg az édesapja, de közömbösen fogadta a hírt, úgy gondolta, őt már úgysem érdekli az a személy, aki az apjának adja ki magát.

Tévedett, folytatta előadását a nő, merthogy most, hogy elhunyt az édesapja, úgy gondolja, nagyon sok mindent meg kellett volna beszélniük, amire így már soha többé nem lesz alkalmuk. Kisfiánál nagyon korán egy ritka gyógyíthatatlan betegséget diagnosztizáltak, több évig tartó keserves küzdelem ellenére elveszítették őt a férjével. A kegyetlen kór nemcsak gyereüket ragadta el, hanem a házasságukat is felőrölte, nem sokkal a temetés után el is váltak. Sokáig úgy érezte, soha többé nem akar gyereket, a válása után néhány alkalmi barátjával is többnyire emiatt nem mélyült el a kapcsolata, apja halálát követően azonban most úgy érzi, szülnie kell egy másik gyereket, akinek időben, türelmesen elmondhatja mindazt, amit az apjának nem sikerült elmondania. Ez a meggyőződés most tudatosult benne, amikor megpillantotta a pulton lévő képet. Szeretné megvásárolni, hogy nap mint nap imádkozhasson előtte. Meggyőződése, hogy ez segíthet neki.

Érdekes volt a temetőjáró szerzet története, de engem valahogy sokkal inkább megérintett a koldus asszony meséje. Fél napszámért gürcöl, egy kis mellékesért pedig néhanapján kiül a templom elé, mert hisz abban, hogy vannak segítőkész emberek. Napokig nem tudtam szabadulni a gondolattól, vajon én miben hiszek feltétel nélkül. Miután előhívtam a róla készült fotográfiát, egy gombostűvel beleszúrtam a hirdetőtáblába, leültem néhány méterre vele szembe, rágyújtottam, és hosszasan néztem. Az asszony arcvonásait, az öltözékét, a gyerek pólyáját, a háttérben magasodó templom bejáratában leskelődő plébánost, néhány véletlen elhaladót a távolban, a gyerek tekintetét, az adományokra kikészített edényt, a különböző árnyalatok formájában manifesztálódó fényjátékot.

Napokkal korábban megkértem a titkárnőt, hogy vigye el a fényképet a képkeretezőhöz, már ki is ment a fejemből, amikor telefonon megkért, hogy fáradjak le hozzá a titkárságra, félórája megérkezett a bekeretezett kép, de van más is, egy hölgy szeretne beszélni velem. Nem eladó, mondtam az asszonynak. Megértően felsóhajtott, csak annyit kért, hogy ha van néhány percem, hallgassam meg a történetét. Volt. Fura érzések és gondolatok kavargtak bennem, míg a beszámolóját hallgattam. Meggyőződése, hogy ez segíthet neki, monda, és elhallgatott. Mint már említettem, szólaltam meg pár másodpercnyi hatásszünet után, a kép nem eladó, ám szívesen magának ajándékozom, egyetlen feltétellel: olyan helyre teszi, ahol mindig látható lesz. Nem állíthatom, mondtam, hogy osztozom érzésében, de hiszek abban, hogy az őszinte hit csodákra képes.

•

Napokig figyelmesen lapoztam az újságokat, de nem találtam újabb információt az esetről. Ezért napjában többször újra meg újra elolvastam a kishírt, hát-ha a sorok között felsejlik benne valami rejtett üzenet.

„A Kertvárosban tegnap a kora esti órákban tűz ütött ki az egyik családi házban. A balesetben a főépület és a két melléképület is szinte teljesen a lángok martalékává vált. Mindössze egy közfal úszta meg a tűzvészt. Csodával

határos módon a rajta lévő, szoptató gyermekét az ölében tartó kéregető aszszonyt ábrázoló fényképnek sem esett különösebb bántódása. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy a tragédia bekövetkeztekor senki sem tartózkodott a házban. Nem hivatalos értesüléseink szerint az ott élő idős hölgy éppen esti misén volt. Amikor a templomból kijövet közölték vele a katasztrófa hírért, olyan rosszul lett, hogy azonnal kórházba kellett szállítani. Úgy tudjuk, a hatóságok értesítették a tüzesetről külföldön élő fiát, aki már úton van hazafelé. Lapzártáig nem érkezett hivatalos értesítés arról, vajon mi okozhatta a tüzet.”

A rövid beszámoló mellett egy elmosódott paca szerepelt illusztráció gyanánt.

Még egyszer átfutottam a sorokat, és eldöntöttem, nem olvasom többször. Félbe hajtottam a lapot, és kinéztem az ablakon.

Vakítóan sütött a nap.

Kedves Olvasóink!

A Kortárs folyóirat aktuális számát az **Írók Boltjában**, valamint az alábbi helyeken biztosan megtalálja:

Budapest: Árkád (Relay és Inmedio), Blaha Lujza tér (Relay), Boráros tér (Relay), MOM Park (Inmedio), Nyugati téri aluljáró (Relay), Széll Kálmán tér (Relay), **Debrecen:** Árkád Fórum (Inmedio), **Eger:** Széchenyi út (Inmedio), **Győr:** MÁV váróterem (Relay), **Miskolc:** Szinvapark (Inmedio), **Solymár:** Auchan (Inmedio), **Sopron:** Széchenyi tér (Inmedio), **Szeged:** Dugonics tér (Inmedio)
